

Editoriál

Vážené kolegyně, vážení kolegovia, slávny Isaac Newton sa raz skromne vyjadril o svojom príspevku k poznaniu vetou: „*Ak som videl ďalej, bolo to preto, že som stál na pleciach obrov.*“ Touto vetou vyjadroval úctu a obdiv svojim antickým starovekým predchodcom, ktorí po sebe zanechali poznatky a vedomosti, na ktoré mohol svojou prácou nadväzovať. Bolo to v roku 1675.

Vo februári 2026 sa uskutočnil v poradí už piaty ročník medzinárodnej vedeckej konferencie Zdravlab2026. Konal sa v obnovených a zrekonštruovaných priestoroch auly i študentského centra Trenčianskej univerzity Alexandra Dubčeka v Trenčíne. S pomocou najmodernejšej audiovizuálnej techniky boli prezentované najnovšie poznatky z jednotlivých aplikačných odborov laboratórnych vyšetrovacích metód v zdravotníctve, často na molekulovej úrovni, na úrovni modelovania interakcií molekúl *in silico*, náročnými epidemiologickými hodnoteniami a s využitím interpretácie výsledkov integráciou AI.

Aj my dnes stojíme na pleciach „našich“ obrov – osobností, ktorí svojim objavom a metodickým prístupom založili celé nové vedné odbory. Patrí sa pripomenúť dvoch z nich: John Snow, anglický lekár, dokázal úspešne identifikovať zdroj epidémie cholery v Londýne v roku 1854 a ako prvý navrhol zavedenie opatrení na prevenciu jej šírenia (pôvodca ochorenia, baktéria *Vibrio cholerae*, nebol v tom čase ešte identifikovaný). Keď svoje výsledky publikoval v londýnskom *Medical Times and Gazette*, netušil, že práve položil základy modernej epidemiológie a verejného zdravotníctva. Za svoju prácu sa pochopenia nedočkal. O dvanásť rokov neskôr po londýnskej epidémii cholery publikoval v roku 1866 neznámy mních z Brna v tamojšom vedeckom nemecko-jazyčnom periodiku *Verhandlungen des naturforschenden Vereins in Brünn* rozsiahlu prácu s názvom *Versuche über Pflanzen-Hybriden*. Volal sa Johann Gregor Mendel a takisto netušil, že týmto počinom sa stal zakladateľom genetiky a že bude trvať ešte vyše tridsať rokov, kým ostatní vedci pochopia význam toho, čo popísal.

Prešlo stošesťdesiat rokov a na medzinárodnej vedeckej konferencii sme stáli aj na pleciach týchto velikánov. Odznali veľmi zaujímavé najnovšie poznatky z oblasti molekulovej genetiky, skríningu vrodenných chýb, najmodernejšej diagnostiky patogénov v epidemiologických súvislostiach,... Áno, história sa opakovala, stáli sme na pleciach obrov – gigantov a osobností, ktorí naše laboratórne odbory posunuli vpred.

Musíme si však položiť aj zásadnú sebarefektívnu otázku: Čo robíme, my, súčasná generácia pre to, aby o ďalších dvesto rokov mohli naši nasledovníci aj o nás povedať, že stoja na našich pleciach a že nás považujú našim prínosom za osobnosti. Čím prispievame k pokroku? Kto je medzi nami tým človekom, tou osobnosťou, ktorá udá vývoj ďalších dvesto rokov a na ktorú sa budúce generácie budú s úctou a vďakou odvolávať? Je veľmi pravdepodobné, že o ňom ešte nevieme. O historických úspechoch totiž nerozhodujú Hirschove indexy autorov a rôzne iné formálne publikačné „metriky“, ale skutočný zápal pre poznania a pravdu. Pravdu, ktorá nakoniec vždy bude schopná pomôcť napredovať a pomáhať ľuďom.

Redakcia